

Защита на файловете в Unix-like операционни системи

```

struct ext3_inode {
    __le16    i_mode;           /* File mode */
    __le16    i_uid;           /* Low 16 bits of Owner Uid */
    __le32    i_size;          /* Size in bytes */
    __le32    i_atime;         /* Access time */
    __le32    i_ctime;         /* Creation time */
    __le32    i_mtime;         /* Modification time */
    __le32    i_dtime;         /* Deletion Time */
    __le16    i_gid;           /* Low 16 bits of Group Id */
    __le16    i_links_count;   /* Links count */
    __le32    i_blocks;        /* Blocks count */
    __le32    i_flags;         /* File flags */

    __le32    i_block[EXT3_N_BLOCKS]; /* Pointers to blocks */
};
/* linux-2.6.29 */

```

i_mode (mode дума): първото ниво на защита

16 бита:

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12	14	15
Тип на файла				Код на защита											

i_mode

В първите 4 бита се кодира типа на файла:

- 0001 (001_8) - FIFO
- 0010 (002_8) - Character device
- 0100 (004_8) - Directory
- 0110 (006_8) - Block device
- 1000 (010_8) - Regular
- 1010 (012_8) - Symbolic link
- 1100 (014_8) - Socket

Права за достъп до файл

- Видовете права за достъп до файл са read (за четене от файла), write (за писане във файла) и execute.
  - Execute правото за обикновени файлове дава разрешение те да бъдат изпълнявани, т.е. да бъдат подавани като първия аргумент на системните примитиви от ехес семейството
  - Execute правото за директории дава разрешение за позициониране в тях и търсене на файлове в тях.
- Всеки файл различава 4 основни вида потребители: администраторът, потребител-собственик, група-собственик и други потребители.
  - Администраторът има неограничени права за достъп до файловата система.

i_mode

В последните 9 бита се кодират правата r,w,x за достъп на потребителя-собственик, групата-собственик и останалите потребители. Там, където битът има стойност 1, съответното право е дадено (вдигнато), а където има стойност 0 е отнето (свалено).

7	8	9	10	11	12	12	14	15
1	1	1	1	0	1	1	0	0
r	w	x	r	w	x	r	w	x
owning user			owning group			others		

i_mode

4	5	6
SetUID bit	SetGID bit	Sticky bit

i_mode

В битове 4 и 5 се кодират две възможности, свързани с изпълнението на файла – SetUID и SetGID.

С всеки процес са свързани два потребителски и два групови идентификатора: реални – ruid, rgid и ефективни – euid, egid. Реалните са идентификатори на потребителя/групата, който е създавал процеса, а по ефективните се определят правата на процеса при работа с файлове, при изпращане на сигнали и др.

Когато се стартира процес, ако не е вдигнат SetUID или SetGID бита на executable файла му, euid=ruid и egid=rgid, т.е. процесът има права за достъп като потребителя, който го е създавал. В хода на изпълнение, значенията на euid и egid могат да бъдат изменени със системни примитиви (значенията на ruid и rgid, разбира се, не се променят никога).

Ако при стартиране на процес executable файлът му има вдигнат например SetGID бит, то egid на процеса ще бъде идентификаторът на групата-собственик на executable файла и процесът ще има нейните групови права за достъп, а не тези на създателя си.

Пример за SetUID програма е passwd.

i_mode

В 6-тия бит, наречен sticky bit, се кодира опция, налагаща ограничения върху правата за изтриване на файлове.

Ако за някоя директория този бит е вдигнат, то даден потребител (процес), за да изтрие даден файл от тази директория, освен задължителното право w за нея (и право x за всички директории от пълния път до нея), трябва или да е администратор, или да е собственика на каталога, или да е собственика на файла.

Пример за директория, за която е вдигнат sticky bit-a е /tmp.

```
mara : bash
File Edit View Scrollback Bookmarks Settings Help
mara@OVNI:~$ mkdir test
mara@OVNI:~$ ls -ld test
drwxr-xr-x 2 mara mara 4096 2009-05-16 16:35 test
mara@OVNI:~$ chmod 01777 test
mara@OVNI:~$ ls -ld test
drwxrwxrwt 2 mara mara 4096 2009-05-16 16:35 test
mara@OVNI:~$ touch test/dir_owner
mara@OVNI:~$ su deni
Password:
deni@OVNI:/home/mara$ touch test/file_owner
deni@OVNI:/home/mara$ rm test/dir_owner
rm: remove write-protected regular empty file `test/dir_owner'? y
rm: cannot remove `test/dir_owner': Operation not permitted
deni@OVNI:/home/mara$ rm test/file_owner
deni@OVNI:/home/mara$
```

Sticky bit-ът на директорията е вдигнат. Макар и всички потребители да могат да пишат и да се позиционират в нея, файловете в нея могат да се изтриват само от собственика ѝ или от собствениците си.

```
mara : bash
File Edit View Scrollback Bookmarks Settings Help
mara@OVNI:~$ mkdir test
mara@OVNI:~$ ls -ld test
drwxr-xr-x 2 mara mara 4096 2009-05-16 16:26 test
mara@OVNI:~$ touch test/experimental
mara@OVNI:~$ ls -l test
total 0
-rw-r--r-- 1 mara mara 0 2009-05-16 16:27 experimental
mara@OVNI:~$ chmod 01646 test/experimental
mara@OVNI:~$ ls -l test
total 0
-rw-r--rwT 1 mara mara 0 2009-05-16 16:27 experimental
mara@OVNI:~$ chmod o+w test
mara@OVNI:~$ ls -ld test
drwxr-xrwx 2 mara mara 4096 2009-05-16 16:27 test
mara@OVNI:~$ ls -l test
total 0
-rw-r--rwT 1 mara mara 0 2009-05-16 16:27 experimental
mara@OVNI:~$ su deni
Password:
deni@OVNI:/home/mara$ rm test/experimental
deni@OVNI:/home/mara$
```

Вдигането на sticky bit-а само за файл, не и за родителския му каталог, не променя стандартните права за достъп, нужни за изтриването му

ls и mode-думата на файл

Изходът на командата `ls -l` ни дава разширена информация за посочените файлове.

В първата колонка е указано съдържанието на mode-думата на файла – типът му и правата за достъп на собственика, групата-собственик и останалите потребители.

В третата и четвъртата колонка са имената (идентификаторите) на собственика и групата-собственик.

```
mara : bash
File Edit View Scrollback Bookmarks Settings Help
mara@OVNI:~$ ls -l zadachi.odt
-rw-r--r-- 1 mara mara 27589 2009-03-30 23:39 zadachi.odt
mara@OVNI:~$ ls -ld .
drwxr-xr-x 83 mara mara 12288 2009-05-16 17:08 .
mara@OVNI:~$ ls -l /dev/sda
brw-rw---- 1 root disk 8, 0 2009-05-16 10:00 /dev/sda
mara@OVNI:~$ ls -l /dev/tty3
crw----- 1 root root 4, 3 2009-05-16 10:00 /dev/tty3
mara@OVNI:~$ ls -l /bin/sh
lrwxrwxrwx 1 root root 4 2009-04-29 13:27 /bin/sh -> bash
mara@OVNI:~$ mkfifo testfifo
mara@OVNI:~$ ls -l testfifo
prw-r--r-- 1 mara mara 0 2009-05-16 17:09 testfifo
mara@OVNI:~$
```

Първият знак указва типа на файла:

- за обикновен файл	d за директория
b за block device	c за character device
l за символна връзка	p за FIFO файл
S за сокет	

```
mara@OVNI:~$ mkdir test
mara@OVNI:~$ chmod 01775 test
mara@OVNI:~$ ls -ld test
drwxrwxr-t 2 mara mara 4096 2009-05-16 17:24 test
mara@OVNI:~$ touch sticky_file
mara@OVNI:~$ chmod 01664 sticky_file
mara@OVNI:~$ ls -l sticky_file
-rw-rw-r-T 1 mara mara 0 2009-05-16 17:24 sticky_file
mara@OVNI:~$ ls -l /usr/bin/passwd
-rwsr-xr-x 1 root root 40544 2009-04-16 03:01 /usr/bin/passwd
mara@OVNI:~$ ls -l weather.py
-rw-r--r-- 1 mara mara 902 2009-02-08 15:30 weather.py
mara@OVNI:~$ chmod 02775 weather.py
mara@OVNI:~$ ls -l weather.py
-rwxrwsr-x 1 mara mara 902 2009-02-08 15:30 weather.py
mara@OVNI:~$
```

Следващите 9 символа показват r, w, x правата съответно на собственика, групата-собственик и останалите потребители. Където правото не е вдигнато, стои -. Ако е вдигнат SetUID/SetGID/sticky бит, това се отразява с буква s/s/t на мястото на x за собственика/групата/останалите. Ако някоя от тези букви е главна, то значи битът е вдигнат, но това не указва влияние на правата на достъп (пример: sticky bit за обикновен файл, вдигнат SetGID бит за файл, който няма x право за групата).

Промяна на кода на защита

- `chmod OCTAL filename`

OCTAL е осмично число с 4 цифри. Първата цифра съответства на SetUID, SetGID, sticky тройката битове, втората на битовете за r, w, x на собственика, третата за битовете r, w, x на групата, четвъртата за битовете r, w, x за останалите.

setUID	setGID	sticky	usr r	usr w	usr x	grp r	grp w	grp x	oth r	oth w	oth x
0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0
1			7			5			4		

Промяна на кода на защита

- `chmod [ugoa...][[+|=] [perms...]....] file`
  - u=user, g=group, o=others, a=all
  - +: добавяне на право, -: отменяне на право, =: приравняване на право към друго
  - perms
    - 0 или повече букви измежду rwxXst
    - Точно една буква измежду ugo.
  - Чрез разделяне със запетайки може да се укажат няколко израза

Примери

```
mar@OVNI:~/test$ ls -l
total 0
-rwxr-xr-x 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 a
-rw-rw-r-x 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 b
-rw-r--r-- 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 c
-rw-r--r-- 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 d
-rw-r--r-- 1 mara mara 0 2009-05-16 18:11 e
-rw-r--r-- 1 mara mara 0 2009-05-16 18:11 h
mar@OVNI:~/test$ chmod a+x c
mar@OVNI:~/test$ chmod u+rwx b
mar@OVNI:~/test$ chmod ug+rwx,o-r h
mar@OVNI:~/test$ chmod g=o a
mar@OVNI:~/test$ chmod a-rwx d
mar@OVNI:~/test$ chmod u-rwx,g-rwx,o+rwx e
mar@OVNI:~/test$ ls -l
total 0
-rwxr-xr-x 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 a
-rwxrw-r-x 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 b
-rwxr-xr-x 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 c
----- 1 mara mara 0 2009-05-16 18:10 d
-----rwx 1 mara mara 0 2009-05-16 18:11 e
-rwxrwx--- 1 mara mara 0 2009-05-16 18:11 h
mar@OVNI:~/test$
```

Проверка за правата на достъп на процес до файл

- 1) Ако процесът е с правата на root, достъпът се разрешава.
- 2) Ако процесът е с правата на собственика на файла
  - ако в кода на защита на файла бита за съответния тип достъп за собственика е вдигнат, достъпът се разрешава
  - иначе не се разрешава.
- 3) Ако процесът е с правата на групата на файла
  - ако в кода на защита на файла бита за съответния тип достъп за групата е вдигнат, достъпът се разрешава
  - иначе не се разрешава.
- 4) Ако в кода на защита на файла бита за съответния тип достъп за другите е вдигнат, достъпът се разрешава, иначе не се разрешава.

По-високи нива на защита

- Extended файловата система поддържа флагове в от полето *i_flags* на структурата *inode*. Някои от тези флагове са: *immutable*, *append_only*, *synchronous_write*, *secure_delete*, *undelete*, *compress_file*. Командата **lsattr** показва кои от тях са вдигнати за файла. Могат да се променят с командата **chattr**.
- Механизми Extended File Attributes и Access Control List